

Komen beelddenkers in jouw klas tot hun recht?

38

Van Pien van den Boorn-Reitsma (1947) verscheen onlangs het boek *Hoe je zorgleerlingen vleugels geeft en iedereen om hen heen*. Een handreiking aan docenten, noemt ze het boekje. 'Om de beelddenkers in je klas te ontdekken. In elke groep kom je er minstens vijf tegen. Creatieve geesten, die meer in beelden dan in taal denken. Veelal laatbloeiers, met een geheel eigen leerstijl.' Beatrice Keunen in gesprek met de auteur.

Hoe weet je dat zo zeker Pien, dat er zich in elke klas minimaal vijf beelddenkers bevinden?

'Ik kom aan dat gemiddelde door bestudering van diverse onderzoeksrapporten¹ en door mijn ruim vijftien jaar lange praktijkervaring met uiteenlopende leerstijlen bij kinderen en jongeren met ontwikkelingen die anders dan 'normaal' verlopen. Deze leerlingen, met kenmerken van autisme, ADHD, hoogbegaafdheid of hoogsensitiviteit, leren bij voorkeur niet via taal maar via beelden en gebeurtenissen.'

Hoe denkt een beelddenker?

'Geluiden, gevoelens, geuren en beelden komen min of meer tegelijkertijd binnen. In de waaier van beelddenkers denkt de meest extreme persoon waarschijnlijk uitsluitend in drie-dimensionele, mentale beelden met een intense gevoelslading. Beelddenkers zijn altijd *filmisch* in hun hoofd; gedachten vormen eilandjes van associaties, die al naar behoefte aan elkaar worden gekoppeld. Moeite met inslapen is dikwijls het gevolg. Vaak zijn ze ook hoogsensitief.'

Zelf ben je ook een beelddenker?

'Jazeker, en daar ben ik pas op latere leeftijd achter gekomen. Ik dacht altijd dat er 'n steekje los was in mij. Als kind al. Misschien had dat te maken, dacht ik destijds, met het feit dat ik geen veilige kinder- en jeugdtijd had. Mijn ouders en zus keerden behoorlijk getraumatiseerd terug uit het Jappenkamp, waarin ze tijdens de Tweede Wereldoorlog verbleven. Voor mijn broer met ernstige dyslexie ben ik een opleiding gaan volgen bij de Amerikaan Ronald Davis² en kwam toen voor het eerst in aanraking met het begrip 'beeld-

denken'. De puzzelstukjes van mijn leven sloten aaneen: ik begreep waarom ik anders was. Dat voelde goed.'

Kun je iets dieper ingaan op die specifieke leerstijl van beelddenkers?

'Bekend uit de literatuur³ is de nadrukkelijke voorkeur van beelddenkers voor werken vanuit de rechterhersenhelft. Deze uit zich in hun creativiteit. Die herken je bij jonge, beelddenkende kinderen direct in hun tekeningen en bij jeugdigen vaak in hun originele denken. Deze leerlingen zijn snel afgeleid en willen weten waartoe leerwerk dient. Ze beginnen het liefst zonder handleiding en vinden het moeilijk om gelijktijdig én te luisteren én aantekeningen te maken. Ze werken slordig. Hebben voorbeelden nodig bij verbale instructie en horen moeilijk het verschil tussen *buschauffeur* en *bosje vuur...*'

...en zien dan ook direct het verkeerde beeld voor zich?

'Jazeker. Als er dus niet goed wordt gearticuleerd of als er in de klas een slechte akoestiek is, zijn ze minder goed in staat zijn om de instructies op te nemen. Aan een stuk luisteren, is voor beelddenkers sowieso een probleem. Dat help je de wereld uit zodra je er verhaaltjes bij vertelt of als je je les illustreert met plaatjes en filmpjes.'

Wat is in jouw boek de voornaamste handreiking aan docenten?

'Gebruik meer creatieve en coöperatieve samenwerkingsvormen. Laat verhalen bedenken, sketches uitvoeren, tekeningen maken, mindmaps ontwerpen, filmpjes maken. De beelddenkers komen er beter mee tot hun recht. Al die toetsmethodes... Er is binnen het onderwijs veel te weinig speelruimte, die voor deze laatbloeiers juist zo van belang is. Beelddenkers voelen zich vaak beknedd. Met vluchtgedrag, faalangst, concentratieproblemen als gevolg. Je kunt dit voor zijn. Probeer ze te zien en vanuit je didactiek en pedagogiek bij hen aan te sluiten. Dat geeft hun identiteit een positieve boost. Het versterkt

bovendien de sociale cohesie in de klas.'

De titel van jouw boek geeft een relatie aan tussen beelddenken en zorgleerlingen? Zijn er ook leerlingen zonder zorg, die wél beelddenken?

'Jazeker. Maar die vallen niet op, omdat zij zich op school onzichtbaar maken.'

Waarom die relatie met zorg gelegd? Jouw adviezen gelden dan toch voor alle beelddenkende leerlingen?

'Omdat door Passend Onderwijs docenten

* In hoeverre mogen dyslectici ook beelddenkers worden genoemd?

Nog voordat het begrip dyslexie ingeburgerd raakte, was er al belangstelling voor de mogelijke achtergronden van hardnekkige lees- en spellingsproblemen. Een observatie die in dit verband al vanaf de jaren 50 van de vorige eeuw de aandacht trok was het 'beelddenken', zoals het werd genoemd bij veel van de kinderen en ouderen met leesproblemen.

Het komt er op neer dat lezen en schrijven in belangrijke mate een beroep doen op verbale kwaliteiten, zoals fonetische en semantische. Lezen en schrijven is taal verstaan en taalgebruik in een ander symbolysysteem. Het zou vooral een beroep doen op de linker hersenhelft. Denken in beelden is in tegenstelling tot verbaal denken niet sequentieel, maar simultaan van karakter en zou vooral in de rechter hersenhelft gelokaliseerd zijn. Langs deze weg leren lezen en schrijven of deze vorm van taalvaardigheid verwerven, kost vooral veel tijd en moeite.

Of en in hoeverre dyslectici 'beelddenkers' genoemd mogen worden blijft een zeer omstrede zaak. Daarvoor lijkt de groep in elk geval te gevarieerd. Maar in individuele gevallen kan het opvallend samengaan.

Luc Stevens

in het regulier onderwijs nog meer te maken krijgen met beelddenkende leerlingen. Juist door de toename van kinderen met leer en/of gedragsproblemen in hun groep.'

Kan beelddenken volgens jou ontwikkelingsproblemen als ADHD en dyslexie bij kinderen 'triggeren'?

'Ik geloof dat veel leerproblemen een sterke relatie hebben met ons huidige onderwijs. Bij ADHD ligt dat ingewikkelder, maar ook daarbij geloof ik sterk in de invloed van de omgeving. Als er in de les meer interactieve momenten

worden ingevoerd, zal het aantal diagnoses afnemen. Daarbij denk ik dat het van groot belang is dat alle leerlingen in Nederland, met welke (on)mogelijkheden dan ook, het gevoel moeten krijgen dat ze er sowieso mogen zijn. Dat lijkt vanzelfsprekend, maar is het zeer zeker niet. Daar ligt een inspirerende taak voor lesgevend Nederland: bemoedig je kroost.' ●

'Hoe je zorgleerlingen vleugels geeft en iedereen om hen heen'

ISBN/EAN: 978-90-9028417-0

- 1 KPC-rapport 'Dyslexie en dyscalculie in het voortgezet onderwijs. Herhaalde meting. Onderzoeksrapportage'. Sontag, L. & Donker, M. (2012) Geeft o.m. cijfers van eindexamenkandidaten met een dyslexieverklaring. Op het vmbo was dat in 2010 gemiddeld 15%, op de havo 11% en het vwo 6%.
- 2 'De gave van dyslexie; waarom zelfs heel slimme mensen niet kunnen lezen en hoe ze het kunnen leren' Davis, R. & Braun, E. M.; Elmar BV Rijswijk (2011)
- 3 'Ik denk in beelden. Jij onderwijst in woorden. Talenten van een rechts georiënteerd kind ontwikkelen' Freed & L. Parsons; Fontys-OSO & Garant Uitgevers N.V. (2006)